

Ткаченко А. А.,

викладач загальноосвітніх дисциплін,
ВСП «Старобільський фаховий коледж
Луганського національного аграрного
університету», с. Веселе

ОСОБИСТО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК УМОВА ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ

На сьогоднішній день метою сучасної фахової передвищої освіти не стільки озброєння студентів знаннями, оскільки в зв'язку з стрімким розвитком технологій вони застарівають протягом деякого часу, а насамперед розвиток мобільних особистостей, які постійно працюють над собою саморозвиваючись та самовдосконалюючись.

Безперечною умовою успішної реалізації цієї ідеї є запровадження особистісно-орієнтованого підходу в навчально-виховний процес коледжу, тобто спрямованість на розкриття і розвиток особистості, надання їй, спираючись на її здібності, схильності та ціннісні орієнтації, інтереси та суб'єктивний досвід можливості для саморозвитку та самореалізації.

Основна сутність особистісно-орієнтованого підходу полягає в спрямованості на внутрішнє особистісне зростання студентів, тобто на їх усвідомлений саморозвиток. Працюючи зі студентами викладачі мають знати їх потреби щодо навчання та всіляко задовольняти їх, саме виходячи з потреб та прагнень студентів необхідно добирати відповідні прийоми та методи, а інколи і матеріал для досягнення оптимального результату. Розвиток це природня потреба особистості, що веде до самореалізації та здатності до пізнання як до діяльності по самовдосконаленню (А. Маслоу).

Питання особистісно-орієнтованого підходу всебічно розглядали психологи К. К. Платонов, С. Л. Рубінштейн, В. В. Давидов, А. В. Петровський, та ін. та педагоги І. Д. Бех, О. В. Сухомлинська, Е. В. Бондаревська і т. д.

В психологічній літературі саморозвиток визначається як самостійний поетапний процес побудови людиною власної особистості, набуття, утвердження та актуалізації якостей та характеристик, яких раніше не було. Він вивчається з різних аспектів, таких як: саморух, діяльність, внутрішня активність, потреба, здатність, характеристика, механізм. О. М. Поліщук розглядає процес саморозвитку як різною мірою усвідомлену, самоконтрольовану і самокеровану активність особистості, як психологічну й особистісну зміну, як активність і вчинок [4, с. 66].

Саморозвиток – нескінчений поступовий процес в якому особистість, аналізуючи свої успіхи та невдачі, орієнтуючись на майбутній результат коректує свої цілі та досягає їх, змінюючи себе та навколишнє оточення. О. М. Поліщук визначає саморозвиток як «актуалізований, усвідомлений, керований процес особистісних змін» [4, с. 69].

Ми цілком згодні з думкою І. Д. Бега, що незважаючи на зовнішні чинники, які впливають на розвиток особистості, безпосередній процес освоєння світу є внутрішнім та відбувається в межах особистості, залежить від її світовідчуття. Вчений стверджує, що «освіта виступає внутрішнім процесом, який розвивається під впливом внутрішніх спонук та інтересів особистості. Зовнішнє коло явищ може лише підготувати процес освіти, тоді як безпосередній освітній розвиток відбувається в межах суб'єкта і завдяки його особистісним зусиллям» [2].

Отже саморозвиток є рушійною силою, здатною здолати будь-які перешкоди, що виникають на шляху до поставленої мети. Для їх подолання особистість може використовувати як внутрішні ресурси: силу волі, мотивацію, інтерес так і зовнішні: поради та допомогу оточуючих. Інколи сам процес саморозвитку спрямований не на особистість, а на її навколишній простір (нова соціальна роль, зміна статусу). Саморозвиток може бути обумовлений певною «необхідністю» – виконанням нових обов'язків, потраплянням в нову ситуацію, стиканням з новими та незвичними обставинами.

В. Г. Маралов виділяє 3 етапи саморозвитку особистості: «1) виявлення особистісних смислів у процесі саморозвитку (самопізнання); 2) усвідомлення необхідності займатись саморозвитком (мотивація саморозвитку і цілепокладання); 3) самостійне планування само розвивальної життєдіяльності (самоорганізація і самореалізація) [1].

Саморозвиток як процес може відбуватись в різноманітних формах, які включають самоутвердження, самовдосконалення, самоактуалізацію і самореалізацію. Саме поєднання всіх форм призводить до оптимізації процесу саморозвитку. «Під час самоутвердження людина переконується сама або переконує інших в існуванні якостей і характеристик, притаманних лише їй. Самовдосконалюючись, вона набуває нових знань, навичок, якостей особистості, обмежує або долає небажані властивості. У процесі самоактуалізації розвивається, задовольняючи свою потребу бути особистістю» [3].

Саме під час навчання в коледжі відбувається активний саморозвиток особистості, що реалізується в : навчальній діяльності (розвиток професійних навичок, опанування новими стратегічними рішеннями і т. д.); органі-

заційна діяльність (опанування комунікативними стратегіями, створення передумов для ефективного спілкування, розвиток гнучкості та емпатії); студентське самоврядування (розвиток самовпевненості, відповідальності та здатності до самостійного прийняття рішень).

Особистісно орієнтоване навчання у закладах фахової передвищої освіти ґрунтується на певних принципах:

- пріоритет індивідуальності, самоцінності студента, який є суб'єктом навчального процесу;
- співвіднесення освітніх технологій на всіх рівнях освіти із закономірностями професійного становлення особистості;
- визначення змісту освіти рівнем розвитку сучасних соціальних, інформаційних, виробничих технологій і майбутньої професійної діяльності;
- випереджувальний характер освіти, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього фахівця;
- визначення дієвості освітнього закладу організацією навчального середовища;
- врахування індивідуального досвіду студента, його потреби в самореалізації, самовизначенні, саморозвитку.

За таких умов відбувається гармонійне формування і всебічний розвиток особистості, повне розкриття її творчих сил, набуття неповторної індивідуальності. Тому основними функціями стають виховна, розвивальна і самовдосконалення, а не освіта, як у традиційній системі. У такому розумінні освіта справді гуманізується, бо всебічно сприяє збереженню та розвитку екології людини, її інтелектуальному, духовному й фізичному зростанню, соціалізації в умовах навчально-пізнавальної діяльності.

Саморозвиток на наш погляд передбачає відкритість особистості до всього нового, здатність аналізувати та приймати неординарні ідеї та рішення. Основним двигуном саморозвитку є бажання особистості розкрити свої потенції. В закладах фахової передвищої освіти мають бути створені сприятливі умови для саморозвитку особистості, основа яких полягає у впровадженні особистісно-орієнтованого підходу в навчально-виховний процес.

Список використаних джерел

1. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития: учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. / 2-е изд., стер. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 256 с.

2. Бех І. Д. Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструкт. Рік видання. Вип. 21. К-ть стор.

3. Маралов В. Г. Ценность и опасности саморазвития личности. Международный научно-исследовательский журнал. 2015. Вып. № 6–4 (37).. С. 51–53.

4. Поліщук О.М. Ресурси саморозвитку особистості. Психологія саморозвитку особистості: збірник наукових праць / за ред. Н.В. Чепелевої, Я.Ф. Андреевої. Чернівці – Київ, 2016. 284 с., С. 65–82, С. 66.

5. Воронцова В., Івженко Ю. Дослідження ціннісних орієнтацій студентів закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації. *Нові технології навчання: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*. Київ, 2020. Вип. 93. С. 58–69.